

ПРОТОКОЛ № 1
засідання Наукового комітету Національної ради України з питань
розвитку науки і технологій від 5 січня 2026 року

Місце проведення: у зв'язку з подовженням дії воєнного стану, введеного відповідно до Указу Президента України від 24 лютого 2022 року № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні» засідання відбувається в дистанційній формі відповідно до пункту 2 Регламенту роботи Наукового комітету Національної ради України з питань розвитку науки і технологій, шляхом відеоконференції із застосуванням програмного забезпечення Zoom.

Реєстрація членів Наукового комітету (далі – НК) проводиться онлайн шляхом приєднання до відеоконференції (ідентифікатор відеоконференції 885 9895 4918).

За результатами реєстрації членів НК о 17:00 год. 05.01.2026 р. присутні члени НК у кількості 23 особи. Поіменно: АНДРУЩАК Анатолій Степанович, АНТОНЮК Олександра Вікторівна, БАХМАТ Наталія Валеріївна, БЕРЦИК Петер Петерович, ВІНОГРАДОВА Оксана Миколаївна, ДЕМЧЕНКО Віктор Олексійович, КОРЧИН Олександр Юрійович, ОСТАШ Богдан Омелянович, ФЕДОНЮК Тетяна Павлівна, ЧОРНОУС Анатолій Миколайович, ШЕВЧУК Оксана Олегівна, ВІЛЬЧИНСЬКИЙ Станіслав Йосипович, ГУДКОВ Дмитро Ігорович, ГУМОВСЬКИЙ Олексій Васильович, ЄРМАКОВА Ольга Анатоліївна, ЛИТВИН Віталій Сергійович, МЕРКУЛОВ Олексій Євгенович, ПАШКОВСЬКА Наталія Вікторівна, ПОГОРЄЛОВ Максим Володимирович, ПРУС В'ячеслав В'ячеславович, ТАРШИН Володимир Анатолійович, ШАРАПОВ Сергій Геннадійович, ШИВАНЮК Владислав Миколайович.

Присутні також на засіданні: старші референти секретаріату Національної ради України з питань розвитку науки і технологій З. Пахнюк, І. Іванчук.

Головуюча на засіданні – голова Наукового комітету О.В. Антонюк.

На початку засідання головуєча повідомила, що відповідно до пункту 33 Положення про Національний фонд досліджень, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 4 липня 2018 р. № 528, Наглядова рада Національного фонду досліджень (далі – Фонд/НФДУ) погоджує чисельність працівників Фонду, проекти структури Фонду, штатного розпису, кошторису доходів та видатків, бюджетних запитів Фонду. Листом Фонду від 31.12.2025 р. № 2-3/1626 надіслано Проект кошторису Фонду на 2026 рік та Проект штатного розпису Фонду станом на 01.01.2026 рік, які попередньо були розглянуті членами Наукового комітету як Наглядової ради Фонду. Головуюча запропонувала внести зміни до Порядку денного засідання НК, доповнивши його питанням «Про погодження Проекту кошторису Фонду на 2026 рік та Проекту штатного розпису Фонду станом на 01.01.2026 рік», розглянувши питання другим та наступні питання в порядку черговості.

Вноситься пропозиція схвалити запропонований порядок денний зі змінами:

1. Про погодження проєкту Положення про дотримання принципів наукової етики та запобігання конфлікту інтересів під час проведення конкурсних відборів, наукової і науково-технічної експертизи проєктів та розгляду заявок на одержання грантової підтримки, що подаються до Національного фонду досліджень України.

Доповідачі: Антонюк О.В., Демченко В. О., Вільчинський С. Й., члени Наукового комітету

2. Про погодження Проєкту кошторису Фонду на 2026 рік та Проєкту штатного розпису Фонду станом на 01.01.2026 рік.

3. Про схвалення Звіту про роботу Наукового комітету Національної ради України з питань розвитку науки і технологій за 2025 рік.

Доповідачі: Антонюк О.В., Демченко В. О., члени Наукового комітету

4. Про розгляд проєкту Концепції розвитку наукової комунікації та популяризації науки в Україні.

Доповідачі: Антонюк О.В., Шарапов С.Г.

5. Різне.

Доповідачі: члени Наукового комітету

Результати голосування: За - 23, «Утримались» - Немає, «Проти» – Немає.

Порядок денний зі змінами схвалено. Засідання переходить до обговорення питань порядку денного.

До засідання доєднується ВОВК Руслан Володимирович.

1. Перше питання порядку денного – Про погодження проєкту Положення про дотримання принципів наукової етики та запобігання конфлікту інтересів під час проведення конкурсних відборів, наукової і науково-технічної експертизи проєктів та розгляду заявок на одержання грантової підтримки, що подаються до Національного фонду досліджень України.

СЛУХАЛИ:

О. Антонюк, яка представила доопрацьований та повторно надісланий проєкт Положення про дотримання принципів наукової етики та запобігання конфлікту інтересів під час проведення конкурсних відборів, наукової і науково-технічної експертизи проєктів та розгляду заявок на одержання грантової підтримки, що подаються до Національного фонду досліджень України у вигляді порівняльної таблиці. Зазначила, що було проведено декілька засідань підкомітету спільно з членами Наукової ради Фонду.

Науковою радою було враховано пропозиції Наукового комітету до Положення про дотримання принципів наукової етики, зокрема щодо можливості для науковця подати інформацію про себе хоч і разом із заявкою, але заздалегідь отримати висновок про те, чи вважає Фонд таку взаємодію співпрацею. Також передбачена можливість звернутись до Наукової ради; розгляд питання в кожному випадку окремо та можливість вжиття заходів для припинення співпраці.

Науковою радою не підтримані пропозиції НК до розділу 14 проекту Положення стосовно співавторства науковців у публікаціях, коли не більше ніж один автор на кожні 20 членів авторського колективу, - на думку НК відповідний показник не може вважатися вимірюваним і застосовуватися в процедурі оцінювання; щодо встановлення етапів та строків завчасного подання письмових пояснень, а також строків втрати чинності обмежувальних заходів.

В обговоренні взяли участь: В. Демченко, С. Вільчинський, А. Чорноус, О. Виноградова, В. Таршин.

Окрему думку для відображення у протоколі висловив член Наукового комітету О. Гумовський, який зазначив, що Фонд помиляється в логіці постановки питання, ігноруючи специфіку окремих галузей. У межах міжнародної співпраці українські дослідники з незалежних від них причин неминуче опиняються в змішаних авторських колективах, зокрема й через використання матеріалів північної частини Євразії незалежно від політичного режиму, що її контролює. При цьому Фонд не враховує, що дослідники, навіть уникаючи прямого контакту з росіянами та залучаючи посередників (відповідальних редакторів), намагаються залишатися в професії, а така діяльність потребує підтримки. Натомість діяльність Фонду виглядає деструктивною: відсутня конструктивна співпраця, відбуваються маніфестації позицій, зокрема безкомпромісне наполягання на недоречному співвідношенні 1 до 20.»

О. Антонюк запропонувала винести на голосування питання погодження проекту Положення про дотримання принципів наукової етики та запобігання конфлікту інтересів під час проведення конкурсних відборів, наукової і науково-технічної експертизи проектів та розгляду заявок на одержання грантової підтримки, що подаються до Національного фонду досліджень України.

«За» - 21, «Утримались» - 2, «Проти» – 1.

ВИРІШИЛИ: погодити проєкт Положення про дотримання принципів наукової етики та запобігання конфлікту інтересів під час проведення конкурсних відборів, наукової і науково-технічної експертизи проектів та розгляду заявок на одержання грантової підтримки, що подаються до Національного фонду досліджень України.

В. Демченко, С. Вільчинський, А. Чорноус запропонували доповнити рішення або звернутися до Наукової ради Фонду з рекомендаціями щодо дійсності та валідності Положення до липня 2027 року; або після його апробації здійснити перегляд; або окремим пунктом передбачити подання до липня 2027 року версії 3 Положення.

О. Антонюк запропонувала винести на голосування пропозицію щодо надання у супровідному листі до Наукової ради Фонду рекомендацій наступного змісту:

- з метою оцінки ефективності застосування Положення про дотримання принципів наукової етики рекомендується протягом півтора року здійснювати системний моніторинг його впливу в конкретних випадках із подальшим узагальненням та коригуванням положень за результатами аналізу не пізніше липня 2027 року.

«За» - 24, «Утримались» - 0, «Проти» – 0.

ВИРІШИЛИ: підтримати надання у супровідному листі до Наукової ради Фонду рекомендацій наступного змісту:

- з метою оцінки ефективності застосування Положення про дотримання принципів наукової етики рекомендується протягом півтора року здійснювати системний моніторинг його впливу в конкретних випадках із подальшим узагальненням та коригуванням положень за результатами аналізу не пізніше липня 2027 року.

2. Друге питання порядку денного - Про погодження Проєкту кошторису Фонду на 2026 рік та Проєкту штатного розпису Фонду станом на 01.01.2026 рік.

СЛУХАЛИ:

О. Антонюк, яка поінформувала, що Науковий комітет у серпні 2025 року був повідомлений Фондом про параметри бюджетного запиту на 2026 – 2028 роки. Кошторисні призначення встановлені в межах бюджетних асигнувань. Члени НК мали змогу завчасно ознайомитись з Проєктом кошторису Фонду на 2026 рік та Проєктом штатного розпису Фонду станом на 01.01.2026 рік. Звернула увагу на необхідність ініціювання зростання кошторисних призначень у наступних роках, як на грантове фінансування, так і на приведення розмірів посадових окладів працівників дирекції Фонду у відповідність до нових соціально-економічних умов, про що йдеться і в листі Фонду. Запропонувала підкомітету «Співпраця з Фондом» розпочати роботу щодо підготовки змін до умов оплати праці працівників дирекції.

В обговоренні взяли участь: П. Берцик, О. Антонюк, О. Виноградова.

За результатами обговорення головуюча запропонувала проголосувати та погодити Проєкт кошторису Фонду на 2026 рік та Проєкт штатного розпису Фонду станом на 01.01.2026 рік.

«За» - 24, «Утримались» - Немає, «Проти» – Немає

ВИРІШИЛИ: погодити Проєкт кошторису Фонду на 2026 рік та Проєкт штатного розпису Фонду станом на 01.01.2026 рік.

3. Третє питання порядку денного - Про схвалення Звіту про роботу Наукового комітету Національної ради України з питань розвитку науки і технологій за 2025 рік

СЛУХАЛИ:

О. Антонюк продемонструвала слайд-презентацію зі звітом про роботу Наукового комітету у 2025 році. Доповіла про завдання та показники результатів

роботи Наукового комітету, зокрема виконання Рекомендацій Національної ради України з питань розвитку науки і технологій; про стан проведення експертизи нормативно-правових актів Кабінету Міністрів України та центральних органів виконавчої влади на предмет відповідності інтересам та засадам державної політики у сфері наукової та науково-технічної діяльності; виконання функцій Ідентифікаційного комітету та Наглядової ради Національного фонду досліджень; роботу робочих груп Національної ради, виконані доручення, підготовлені відповіді на звернення громадян, оприлюднення інформації; міжнародну співпрацю.

Головуюча звернула увагу на питання, які стосувались роботи утворених Національною радою 5 робочих груп: з питань посилення взаємодії науково-інноваційної та оборонно-безпекової сфери “Оборона та інновації”; з питань розвитку системи конкурсного фінансування науково-інноваційної сфери “Гранти”; з питань інтеграції науково-інноваційної сфери України до європейського та світового дослідницького простору “Євроінтеграція”; з питань посилення ролі науки у формуванні державних політик “Наука для державної політики”; з питань розвитку системи підготовки наукових кадрів “Дослідники”. Продовжує функціонувати постійна робоча група із заслуховування звітів ГРБК про ефективність використання коштів на науку.

Зазначила, що окрім робочих груп Національної ради, члени НК беруть участь у засіданнях робочої групи з формування Дорожньої карти інтеграції України до Європейського дослідницького простору на 2025 – 2027 роки; у трьох робочих (переговорних) групах щодо підготовки переговорних позицій України під час переговорів з Європейським Союзом щодо укладення Угоди про вступ України до Європейського Союзу, інших робочих групах та комісіях МОН та Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій.

Головуюча проаналізувала результати виконання 51 рішення, прийнятого на 8 засіданнях Наукового комітету.

В обговоренні звіту Наукового комітету взяли участь: В. Таршин, В. Демченко, Т. Федонюк.

Заступником голови НК запропоновано схвалити Звіт про роботу Наукового комітету Національної ради України з питань розвитку науки і технологій за 2025 рік.

«За» - 24, «Утримались» - Немає, «Проти» – Немає

ВИРІШИЛИ: схвалити Звіт про роботу Наукового комітету Національної ради України з питань розвитку науки і технологій за 2025 рік.

4. Четверте питання порядку денного - Про розгляд проєкту Концепції розвитку наукової комунікації та популяризації науки в Україні

СЛУХАЛИ:

С. Шарапова, який поінформував про роботу підкомітету з питань популяризації науки та представив проєкт Концепції розвитку наукової

комунікації та популяризації науки в Україні у вигляді слайд-презентації. Проаналізував проблемні питання державної політики щодо популяризації науки, озвучив розроблені підкомітетом пропозиції до документу та результати аналізу проєкту Концепції популяризаторами науки, зокрема Ольгою Масловою - українською популяризаторкою науки, співзасновницею науково-популярної конференції «Нобілітет». Очікується оцінка від Кирила Безкоровайного, який є співзасновником українського науково-популярного медіа «Куншт».

Також доповідач поінформував присутніх, що з метою виконання пріоритетів Стратегічного плану діяльності Міністерства освіти і науки України до 2027 року, МОН просить надати пропозиції до Дорожньої карти популяризації науки та інновацій на 2026-2028 роки. Ознайомив із підготовленими підкомітетом пропозиціями до Дорожньої карти.

Запропонував присутнім долучитись до напрацювання пропозицій до Концепції та Дорожньої карти, але без зайвої бюрократизації заходів.

В обговоренні взяли участь: О. Антонюк, М. Погорєлов, С. Шарапов, С. Вільчинський, В. Прус.

О. Антонюк акцентувала увагу на необхідності доопрацювання проєкту Концепції в частині визначених завдань, щодо кола учасників та різних груп суспільства, завдань для Національної ради з питань розвитку науки і технологій, НФДУ тощо та включити пропозицію до Дорожньої карти щодо розроблення НК Концепції розвитку наукової комунікації та популяризації науки в Україні.

О. Антонюк запропонувала долучитись членам НК до підготовки пропозицій та продовжити роботу над Концепцією розвитку наукової комунікації та популяризації науки в Україні; вивчити можливість грантової підтримки проєктів з популяризації науки НФДУ.

Головуюча пропозицію ставить на голосування.

Результати відкритого голосування:

«За» - 24, «Утримались» - Немає, «Проти» – Немає

ВИРІШИЛИ: продовжити роботу над Концепцією розвитку наукової комунікації та популяризації науки в Україні; вивчити можливість грантової підтримки проєктів з популяризації науки НФДУ.

5. П'яте питання порядку денного – Різне.

СЛУХАЛИ:

О. Антонюк, яка зазначила, що відповідно до Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» одним із завдань НК є опрацювання звітів ГРБК. Раніше Анкета ГРБК надсилалась головним розпорядникам бюджетних коштів, які надавали відповідну інформацію. У 2025 році вирішили не дублювати питань державної атестації і не перевантажувати звітністю науковців, а використати статистичні дані та інший підхід для отримання інформації. Головуюча надала слово заступнику голови НК В. Демченку.

СЛУХАЛИ:

В. Демченка, який поінформував присутніх про складнощі, з якими НК зіштовхувався в минулих роках, через некоректну інформацію, у тому числі

щодо єдиного переліку наукових установ, які є державними і можуть отримувати бюджетне фінансування, а також стосовно загального числа науковців в Україні. Щоб оцінювати ефективність діяльності, потрібно знати кількість суб'єктів діяльності. Також відсутні критерії оцінювання діяльності на рівні ГРБК. Якщо під час державної атестації використовуються критерії ефективності кожної установи, то оцінити діяльність ГРБК складно, оскільки в їхньому підпорядкуванні є установи, які не беруть участь в державній атестації і не звітують перед державою про свою діяльність. Проблема відомчої науки – низький її рівень за певними показниками (у порівнянні з НАНУ), велика кількість ГРБК, що ускладнює оцінку роботи.

У 2025 році ми зробили запити до ГРБК щодо фінансування і його розподілу між науковими установами (базове, конкурсне), на що отримали відповіді від половини ГРБК. Від МОН ми запросили інформацію про основні показники з системи по державній атестації. МОН надало нам показники фінансування установ різних ГРБК, інформацію з реєстрів про приналежність і статус наукових установ.

Загалом кількість ГРБК є досить динамічною з року в рік через реформування, на сьогоднішній день їх 22. Є питання як заслуховувати НФДУ, який не є ГРБК. Також частина установ перейшла до Фонду державного майна і продовжує свою наукову діяльність, що вимагає прийняття певних рішень на державному рівні. Деякі з цих установ пройшли державну атестацію і продовжують свою наукову діяльність. Ніколи НК не розглядав діяльність місцевих органів виконавчої влади, які утворили комунальні наукові установи. Тому питання скільки ГРБК, і як їх оцінювати є досить складним. Як правило НК опрацьовує інформацію тих ГРБК, перелік яких надає Міністерство фінансів.

ГРБК фінансуються в рамках різних програм. Зазначив, що сформував перелік з 33 програм, за якими фінансуються наукові дослідження. Продемонстрував у вигляді слайд-презентації кількість ГРБК та кількість програм. Найбільше програм за КПВК на науку у Міністерстві економіки, довілля та сільського господарства (7) за різним спектром досліджень. Через велику кількість програм важко виокремити і облікувати наукову діяльність, скільки коштів витрачено, яка ефективність цих коштів, які і скільки наукових здобутків. Частина ГРБК взагалі не розуміють, що вони фінансують науку. До прикладу, є декілька КПВК, як, наприклад, «Обслуговування державного матеріального резерву» інституту Мінекономіки, який фінансується з цієї програми, і що не зовсім є науковою діяльністю, так само «Державний контроль у сфері захисту споживачів», «Збереження державного заповідного фонду». Тобто Міндовкілля фінансував усі наукові установи, що є національними парками й заповідниками, саме в рамках цієї програми і при цьому ніколи не звітував НК, хоча там працюють сотні науковців. Також програма «Надання медичних послуг медичними закладами» - фінансується наукова діяльність однієї з наукових установ Державного управління справами.

З системи URIS, бази державної атестації, інших реєстрів взяли інформацію про перелік наукових установ НАН (165), МОН (139), Міністерства економіки, довілля та сільського господарства (94), НААН (85). Всього в базі обліковується 650 установ, з яких 457 подались на державну атестацію, з них 44 отримали категорію «Г» і 193 не подались або були відхилені МОН в рамках державної

атестації. Наприклад, в НАМН не подались на державну атестацію 31% наукових установ, в НААН – 28%, та багато інших профільних установ, де є галузева наука, вони не подались на атестацію.

Коли порівнюємо різні ГРБК, у висновках маємо зазначати проблеми. Галузева наука слабша ніж в профільних академіях, хоча і там є складнощі. Жодна установа НАМН не отримала категорії «А» за результатами атестації. В ГРБК, що відносяться до галузевих міністерств, спостерігається низька участь в атестації установ і взагалі інтеграція в сферу наукової діяльності.

Обсяг фінансування на одного штатного працівника на місяць – це показник, який визначає на скільки ефективно фінансує ГРБК свої дослідження. В різних ГРБК він різниться. Наприклад, в НАМН – близько 8 тис. грн на одного штатного працівника, в Мінфіні – 16-18 тис. грн, в НАН – близько 14 тис. грн. Фінансування одного і того ж кваліфікованого працівника в різних ГРБК є різним і це проблема. Також в одному і тому ж ГРБК обсяги базового бюджетного фінансування науковця – різні. Ці проблеми необхідно вирішувати в найближчий час.

Як результат оцінювання взяли 2 показники – класифікаційна оцінка в рамках атестації, яка враховує всі сумарні показники діяльності. Такі оцінки різні і це говорить про різну результативність наукової діяльності тих чи інших ГРБК. Це може бути демонстрацією ефективності роботи та прийняття рішення щодо доцільності функціонування тих чи інших установ. Є оцінки в 20 балів, і є менше 10. Показники говорять про певні проблеми, які потрібно вивчати. Потрібно говорити про реформування, можливо про зміну підходів щодо функціонування саме галузевої науки.

Експертна оцінка – це оцінка саме описів впливу в рамках атестації, яка базується за експертною думкою і говорить про те, на скільки установи того чи іншого ГРБК мають вплив на результати, науку. Певні розбіжності щодо різного бачення як ті чи інші установи у тому чи іншому ГРБК впливають на наукову діяльність, на наукову сферу. Наукова діяльність у сфері управління МОН здійснюється поряд з освітньою та має інший функціональний статус, ніж у наукових установах, де дослідження є основною статутною діяльністю. Базове фінансування наукової діяльності є недостатнім і викладачі здійснюють наукову діяльність між викладанням, але проблеми є і в Мін'юсті, Мозі, Мінекономіки.

В доповідній записці ми будемо говорити про проблеми, що на сьогоднішній день мають формальний характер звітування і неперифікованість даних, які надаються ГРБК, вони ускладнюють процес прийняття рішень і розуміння що добре, а що погано. Є певна ізольованість і подальше зниження ефективності галузевої науки, тому що вони не встигають за профільними академіями наук, хоча це не стосується усіх установ і говорить про певні негаразди в тих чи інших ГРБК. Низька участь установ низки ГРБК в державній атестації, низькі показники кваліфікаційних оцінок. В багатьох ГРБК відсутні конкурсні механізми розподілу фінансування, що також не стимулює розвиток науки, сфери, залучення молоді. Ці механізми в ряді ГРБК на жаль не здійснюються і це створює певні проблеми.

Різні ГРБК мають різні підходи до розподілу коштів, до пріоритетних напрямів тощо. Немає єдиної системи, підпорядкованої певному стратегічному баченню і це все не завжди діє ефективно. Треба зробити чіткі та зрозумілі

підходи щодо галузевої науки, збільшення базового окладу наукових працівників, є необхідність домогтися процедури додаткової атестації та вдосконалити саму системи атестації, врегулювати питання з різними обсягами видатків на одного штатного працівника.

На 2026 рік плануються основні напрямки роботи: використовувати форму Анкети для наукових установ в рамках державної атестації, щоб щорічно їх об'єднувати та відслідковувати тенденції упродовж п'яти років; отримати чіткий перелік установ від ГРБК; організувати роботу з Держстатом щодо вдосконалення форм звітності.

В обговоренні взяли участь: А. Чорноус, О. Антонюк, С. Вільчинський,

Головуюча запропонувала провести наступну робочу зустріч з питань звітності ГРБК 16 січня поточного року.

**Голова
Наукового комітету**

О. Антонюк

**Секретар Наукового
комітету**

О. Шевчук